

A mérföldkő

Fél évszázad s annál is több idő telt el azóta, amióta szülővárosomból, Nagybecskerekéről Újvidékre jöttem, azzal a szándékkal, hogy megkezdem zenei tanulmányaimat középiskolai szinten folytassam. Álmodok telt fejemben zsúfolódtak az első benyomások, ragyogó, homályt nem ismerő képei. A Vajdasági Filharmónia, az Újvidéki Operaház, az Isidor Bajic Zeneiskola mélyen tisztelt tanári kara – közülük néhány kiemelkedő előadóművész – évnyitó hangversenye kifejezetten lélekemelő volt. E tartós örömmámor vakító fényében azonban nyoma sem volt még a „méröldkőnek”!

A Nagybecskerek–Újvidék táv egy zeneiskolás növendék számára nagy lépést jelentett a fejlődés útján, noha nem kerültem olyan környezetbe, hogy már a vasútállomáson hallhattam volna Bartók Béláról. Később szórványosan fel-felhangzott az a név, hogy Bartók, de inkább azok említették, akik nem voltak eléggé tisztában a jelentőségével, és inkább szenzációt kerestek, tréfát űztek vele. Visszaemlékezve Bartók zongoraszakosztályában töltött tanulmányi éveire, valaki például a következőket állította: „Bartók tanárként csak azt kérte növendékeitől, hogy minél falsabb akkordokat játsszanak!”

Ilyen és hasonló történetek vetettek árnyékot akkoriban Bartók Béla nevére.

Középiskolás koromban már teljes önhittséggel komponáltam. Később e furcsa kezdeményezések kapcsán tiszteletre méltó kritikussaim egyike úgy magyarázta a rejtélyt (s igaza volt), hogy „benső szükségletének engedve” ekkor és ekkor megírta első műveit... A zeneszerzés valóban bensőm legintimébb zugának gyümölcse volt, mély titkok árnyékában. Kísérletezéseimet, kutatásaimat azonban nem vezérelte az oktató magasra emelt fényíve. Viszont már korán ott ültem az Újvidéki Rádió zenekarában, egy olyan közösségben, amelyben mindinkább kortárs zenei művek kerültek előadásra. Olykor szinte

„lógott az orra” az egész zenekarnak, szerencsétlenül vesződve a furcsa, visszataszító hangzások és technikai problémák ötvözetével.

Ebben az új hangvilágban megkapott az az összhangzat, amely az egyes művek közös jellegzetességét, mondhatnám arculatát képezte. Zátonyra futott önbizalommal vettem észre, hogy e jelenség saját műveimben is tetten érhető. A bizonytalanság homályában keretet kapott a feltevés, hogy e stílusjelleg elfogadható és eredeti, tulajdonképpen kollégáim bensőséges szellemi világának eredeti ötvözete. Most már nem titok az, hogy komponálok, befutottam gordonkaművészként és zeneszerzőként is. Belső rémképeimet olykor kollégáim szúrós megjegyzései erősítették: „a csellókoncerted Alban Bergre emlékeztet” stb.

Az a törekvés, hogy olyan zenét komponáljak, amelyet még eddig senki sem alkotott, szerencsére elkerült, s így történt az, hogy belebotlottam a „mér földkőbe”. Ez a „botlás”, tekintettel a „mér földkőig” vezető körülményekre, a felvilágosodást, Bartók művének – a körülmények szoros határain belül történő – sajátos feltárulását, mintegy „lelepleződését” jelentette, most is teljesen autodidaktikus módon. Tulajdonképpen meghallgattam a lemezjátszómon Bartók különösen jelentős művét, a *Zene húros hangszerekre, ütőkre és celestára* címűt. E műben, 1937-ben, bemutatásának évében, Bartók Béla kortársai felismerték a XX. század zenei fejlődésének mér földkővét! A mér földkő metaforája a legszélesebb fogalmakat magába sűrítve a felvilágosodás csúcspontjáig vezérelte tudásszomjamat, az innen továbbvezető úton azután már felismertem mindegyik sikeres kortárs zeneszerző „lábnyomát”.

Az önbizalom melegségével árasztotta el remegő szívemet, amikor szerény tapasztalataim nyomán úgy tűnt, hogy már saját „lábnyomaim” is felismerhetők.